

— Sjećanje

Dr. Stanko Sielski – „Pravednik među narodima“

Među inim znamenitim imenima koja su zapisana u dnevniku Travnike gimnazije, nalazi se i ime dr. Stanka Sielskog kojega je krajem 2014. izraelski *Yad Vashem*, zbog zasluga u spašavanju Židova u Drugom svjetskom ratu, proglasio Pravednikom među narodima.

Piše: **Husref Tahirović, akadem**

Dranko Sielski rođen je 1891. u Gračanici u obitelji poljskog porijekla. Gimnaziju je završio kod isusovaca u Travniku, a nakon mature, 1910. godine upisao je studij medicine u Beču, gdje je dvije godine istovremeno učio slikarstvo i povijest umjetnosti. Tijekom studija u vrijeme Prvog svjetskog rata bio je na bojištu kao austrougarski vojnik, a potom i medicinar. Nakon završetka rata 1918. otpušten je iz vojske u činu potporučnika. Potom je u Beču nastavio studij medicine gdje je i diplomirao 1919.

Zaljubljenik u Bosnu

Gotovo sav radni vijek dr. Sielski je proveo u Bosni i Hercegovini. Bio je veliki zaljubljenik u ovu zemlju. Radio je u Prozoru, Konjicu, Mrkonjić Gradu, Zenici, Travniku, Bihaću, Banjoj Luci, Sarajevu i Tuzli. U to vrijeme sanitarno-epidemiološka situacija u svim navedenim mjestima bila je veoma teška: pojave zaraznih bolesti često su imale karakter epidemija, a higijena stanovništva, osobito seoskog bila je na vrlo niskom nivou. Kao liječnik dr. Stanko dao je značajan doprinos u liječenju oboljelih, ali i na polju suzbijanja zaraznih bolesti, parazitskih i gljivičnih oboljenja, vašljivosti i zdravstvenog prosvječivanja naroda.

Iako je radio uglavnom u manjim

Dr. Stanko Sielski u vrijeme rada u Zavoda za suzbijanje endemskog sifilisa u Banjoj Luci.

mjestima, živo se zanimao za suvremena zbivanja u medicini i baš u tim malim bosanskim gradovima nalazio je objekte za zadovoljenje svojih raznovidnih istraživačkih poriva, objekte koji su nekada bili bliski, a nekada potpuno oprečni ljekarskoj praksi. Posjedovao je kvalitete znanstvenika s izuzetnim istraživačkim senzibilitetom i znatiželjom.

Vrstan znanstvenik

Na području povijesti medicine BiH istraživao je život i djelo ljekara prethodnih generacija, rad medicinskih ustanova, stare medicinske knjige pisane na arapskom, perzijskom i turskom jeziku, narodna vjerovanja o nastanka i liječenja raznih bolesti i ulogu hamajlija i ljekaruša u liječenju oboljelih. Od velike koristi za arheološku, etnološku i etnografsku znanost u BiH bio je stalni kon-

takt i suradnja dr. Stanka Sielskoga s muzejima u mjestima u kojima je radio, njegovo ukazivanje na nova arheološka nalazišta i njegova pomoć muzejskim stručnjacima prilikom njihova rada na terenu, kao i njegova istraživanja u okolini Travnika, Žepča i Bihaća.

Čovjek po mjeri Ljubavi

U Banjoj Luci dr. Sielski je radio u relativno kratkom, ali izuzetno složenom i teškom vremenu Drugog svjetskog rata. Bio je ravnatelj Zavod za suzbijanje endemskog sifilisa, ustanove koju je osnovala Nezavisna Država Hrvatska. Obnašao je službu državnog službenika, države koja je već u početku svog postojanja, po uzoru na Treći Reich prihvatila i ozakonila nacionalsocijalistička rasna tumačenja koja su prvenstveno bila usmjerena protiv Židova i Roma, ali i onih

koji se nisu slagali s ustaškom politikom. I baš u tim okolnostima njegov ljudski i intelektualni karakter došao je do punog izražaja. Pomagao je Narodnooslobodilački pokret u sanitetskom materijalu, a nekim domobranskim vojnicima omogućio je prelazak u partizanske jedinice. Njegova uloga u spašavanju ljekara Židova iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, tada zaposlenika Zavoda, bila je veoma značajna. Prema kazivanju **prim. dr. Teodora Grünera** iz Zagreba, posljednjeg živućeg ljekara Zavoda, ovog teksta, Stanko je u lipnju 1913. spasio živote mnogih židovskih liječnika i njihovih obitelji, a među njima i njega. Pri tome je dr. Sielski zajedno sa svojom obitelji bio u životnoj opasnosti.

Na dužnosti ravnatelja Zavoda ostao je do kraja kolovoza 1944. kada je premješten u Sarajevo za dekana novoosnovanog Medicinskog fakulteta i profesora Povijesti medicine, fakulteta koji je bio u sastavu hrvatskog Sveučilišta u Zagrebu. Nakon oslobođenja Sarajeva u travnju 1945. i predaje Medicinskog fakulteta novim vlastima 13. svibnja 1945., upućen je na rad u Okružni narodni odbor Banja Luka. Iste godine u lipnju odlazi na Kozaru u Higijensko-epidemiološku ekipu Prve armije radi suzbijanja pjegavog tifusa. U Banjoj Luci ostao je do 2. ožujka 1946., kada je premješten u Tuzlu, gdje je radio kao šef Sanitarno-epidemiološke stanice, zatim kao direktor Higijenskog zavoda sve do svoje smrti 31. listopada 1958. Umro je u 68-oj godini života u Zagrebu, gdje je i sahranjen na groblju Mirogoj.

Pravednik iz Bosne

Prijedlog za dodjelu priznanja *Pravednik među narodima* dr. Stanku Sielskom s popratnom dokumentacijom, koja je između ostalog sadržavala spomenutu izjavu dr. Grünera i ostale dokaze u spašavanju ljekara Židova i njegovim posredovanjem pri njihovu odlasku u partizane, uputio je autor ovog teksta u srpnju 2013. u Memorijalnu ustanovu za žrtve i heroje holokausta *Jad Vašem (Yad Vashem – The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority)* u Izraelu, koja je krajem 2014. odlučila proglasiti dr. Sielskog *Pravednikom među narodima (Righteous Among the Nations)*. Nažalost, pri donošenju te odluke, vjerojatno slučajno učinjena je nepravda prema dr. Sielskom jer je svrstan za Pravednike iz države Hrvatske i na taj je način odvojen od njegove voljene Bosne.